

OKULÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN TANILANMASI KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ*

Öğr. Gör. Fatih AYDOĞDU

Erzincan Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü
fydogdu@erzincan.edu.tr

Ayşenur AKALIN

akalinaysenur@gmail.com

Beyzanur POLAT

byznr.04.1996@gmail.com

Nidanur İRİCE

iricenida@hotmail.com

Meryem AKPINAR

mozker@gmail.com

Öz

Araştırma, okulöncesi öğretmenlerinin sınıflarında bulunan tanı konulmamış engelli olduğu düşünülen çocukların tanılanması konusunda görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya Erzincan merkezinde bulunan tüm okulöncesi kurumları ile diğer kademelere bağlı anasınıflarında görev yapan 60 okulöncesi öğretmeni dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen, açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış bir anket formu kullanılmıştır. Anket formunda; “Sınıfınızda tanısı konulmuş özel gereksinimli olan çocuk var mı, varsa engel türü nedir?”, “Özel gereksinimli olduğunu düşündüğünüz fakat tanısı konulmamış çocuk var mı varsa engel türü nedir? “Tanısı konulmamış fakat engelli olduğunu düşündüğünüz çocuğun sergilemiş olduğu davranışlar nelerdir?” ve “Engelli olduğunu düşündüğünüz çocuklarla karşılaştığımızda tanısının konulması konusunda neler yapıyorsunuz?” şeklinde sorular yer almaktadır.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin çoğunun sınıfında özel gereksinimli çocuk olmadığı, çoğunluğunun sınıfında özel gereksinimli olduğunu düşündükleri çocuk bulunduğu, bu çocukların engelli olduklarını sergiledikleri bazı davranışlardan anladıkları ve tanılanmaları konusunda önemli bir kısmının herhangi bir girişimde bulunmazken çoğunluğunun tanılanması konusunda farklı yöntemlerle girişimlerde buldukları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okulöncesi öğretmeni, özel gereksinimli çocuk, tanı

* Bu makale 05-07.05.2016 tarihleri arasında Ankara’da düzenlenen 3. Ulusal Çocuk Gelişimi Öğrenci Kongresinde poster bildirisi olarak sunulmuştur.

ANALYZING THE VIEWS OF PRE-SCHOOL TEACHERS UPON THE IDENTIFICATION OF SPECIAL-NEED CHILDREN

Abstract

The research was carried out in order to evaluate the views of pre-school teachers upon the identification of children considered to be undiagnosed handicapped children in their classrooms. Into the research, 60 pre-school teachers carrying on their duties in pre-school institutions and nursery classes affiliated to other educational grades in Erzincan provincial center were included. In the research, questionnaire form including open-ended questions developed by the researchers. In the questionnaire form, questions such as “Are there any diagnosed special-need children in your classroom, if yes, what is the type of handicap?” “Are there any children you considered as special-need but not diagnosed, if yes, what is the type of handicap? “What are the behaviors children you considered as handicapped but not diagnosed present? and “what do you do on diagnosis when you encounter with children you consider as handicapped?” were included.

At the end of the research, it was determined that most of the teachers considered that there were no special-need children in their classroom, some considered to have special-need children in their classrooms, they understood children’s being in special-need through their behaviors, and whereas a significant part of the teachers had no attempt for the diagnosis, some others had different implementations upon the diagnosis.

Keywords: Pre-school teacher, special-need children, diagnosis

1. Giriş

Okulun en önemli işlevlerinden biri çocukların gelişim özelliklerini belirleyip yetenek ve yeterlilikleri doğrultunda gelişimlerini desteklemektir. Bu noktada çocukların gelişim özelliklerinin erken çocukluk döneminde bilinmesi, çocuğun okulöncesi eğitim fırsatından yararlandırılmasıyla mümkün olabilir. Okul öncesi dönem, çocuğun öğrenme potansiyelinin en yoğun olduğu, temel alışkanlıklarının, zihinsel yeteneklerinin en hızlı geliştiği ve biçimlendiği dönemdir. Kişilik gelişiminin başladığı ve şekillendiği kritik bir zaman dilimidir (Köksal vd, 2016).

Okulöncesi eğitim, çocuğun gelişim alanlarına özgü öğrenme yaşantıları sunarak hem çocuğun kendisini hem de yakın çevresinin çocuğu tanımasına imkân sağlar. Öğretmen bir yandan eğitim-öğretim sürecini yapılandırırken diğer yandan çocukların yeterliliklerini belirleyip aile ile iş birliğinde bulunarak çocuğun gelişim özelliklerine uygun öğrenme fırsatlarını sunmalıdır. Okul Öncesi dönemde öğretmen bilişsel, duygusal, sosyal ve fiziksel açıdan çocukların gelişimini desteklemek için uygun ortamları sağlayarak yaşama hazırlar (Wiegorava vd., 2016).

Özel gereksinimi olan çocukların belirlenmesi ve sağaltımı sürecinde tanı, değerlendirme ve eğitim öğelerinin birlikte ele alınması gereklidir (Doğan vd., 2016). Çocukların tanılanmasında öğretmenin çeşitli tekniklerle elde ettiği veriler doğrultusunda sağlık kuruluşları ve rehabilitasyon merkezlerinden alınan tanı değerlendirilmelerini kullanarak eğitim öğeleri çerçevesinde yetenek ve yeterliliklerine göre öğrenme yaşantılarını yapılandırılmalıdır. Öğretmen sınıfında bulunan özel gereksinimli çocukları, diğer

çocuklardan ayırt edebilmeli ve bu çocuklara ihtiyaçları olan eğitimi verebilmelidir (Yaralı, 2016).

Özel gereksinime sahip olduğu düşünülen çocukların erken tanı ve tedavisinin yapılması; çocukların yeterliliklerinin saptanması ve becerilerinin yeterlilik seviyelerine yükseltilmesi, gelişim özelliklerine uygun eğitim kurumlarına yönlendirilmeleri ve sınıf ortamının iyi bir şekilde yapılandırılmasına imkân sağlar. Öğretmenler sınıflarında bulunan normal gelişim gösteren çocukların özel gereksinim gösteren çocukla kaynaşması için çabalamalıdır (Bayle vd., 2015).

Öğretmenler, özel gereksinimli olduğunu düşündükleri çocukları fark edememekte, fark ettiği takdirde ise görmezden gelerek tanınması konusunda yeterli çabayı gösterememektedir. Bu durum öğretmenlerin özel eğitim ile ilgili yeterli donanıma sahip olmadıklarından kaynaklanabilir. Türkiye'deki öğretmen yetiştiren programlarda verilen dersler incelendiğinde özel eğitim ile ilgili derslerin yetersiz olduğu ve öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin yetersiz bir donanımla mezun oldukları görülmektedir (Kargın, 2004).

Tüm bu belirtilenler ışığında, öğretmenlerin halihazırda sınıflarında özel gereksinimli çocuk olup olmadığı, bu çocukların engelli olduğu düşüncesine çocuklarda gözlemlediği ne tür davranışlardan sahip oldukları, çocukların tanınması için ne gibi uygulamalara yer verdiklerinin belirlenmesi, okulöncesi kurumlarında tanısı konulmamış çocukların bulunduğu, çocukların engel derecelerine göre kaynaştırmaya uygun gelişim özelliklerine sahip olmadıklarına, öğretmenlerin çocukların gelişim özelliklerini değerlendirirken yeterli bilgi ve uygulamalara sahip olmadıklarına ve çocukların tanınması konusunda yetersizlik yaşadıklarına dikkat çekmek amacıyla tasarlanmıştır. Bu amaçla araştırmada okulöncesi öğretmenlerinin tanısı konulmamış özel gereksinimli olduğu düşünülen çocukların tanınması konusunda öğretmen görüşleri değerlendirilmiştir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Çalışma nitel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Nitel araştırmalarda gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanılır ve algılar ile olaylar doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiştir. Araştırmaya 2015-2016 eğitim öğretim yılında, Erzincan il merkezinde bulunan 10 okulöncesi kurumunda görev yapan 60 okulöncesi

öğretmeni dahil edilmiştir. Çalışma grubuna dahil edilen tüm öğretmenler kadındır. Öğretmenlerin % 42'sinin 1-5 yıl arası, % 32'sinin 6-10 yıl ve % 20'sinin ise 11 yıl ve üstü kıdeme sahip oldukları belirlenmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler, açık uçlu sorulardan oluşan anket ile elde edilmiştir. Kişisel bilgi formu ve anket formu alanında uzman bir öğretim üyesinin görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşü doğrultusunda yapılan düzeltmelerle anket formuna son şekli verilmiştir. Araştırmada kullanılan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, araştırmaya dahil edilen öğretmenlere ilişkin demografik sorular, ikinci bölümde ise öğretmenlerin özel gereksinimli çocukların tanılanması konusunda görüşlerine yönelik dört sorudan oluşan açık uçlu soru anketi kullanılmıştır. Bu sorular şunlardır:

1. Sınıfınızda tanısı konulmuş özel gereksinimli olan çocuk var mı, varsa engel türü nedir?
2. Özel gereksinimli olduğunu düşündüğünüz fakat tanısı konulmamış çocuk var mı varsa engel türü nedir?
3. Tanısı konulmamış fakat engelli olduğunu düşündüğünüz çocuğun sergilemiş olduğu davranışlar nelerdir?
4. Engelli olduğunu düşündüğünüz çocuklarla karşılaştığınızda tanısının konulması konusunda neler yapıyorsunuz?

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içermektedir (Özdemir, 2010).

3. Bulgular

3.1. Tanısı konulmuş özel gereksinimli çocuklara yönelik bulgular

Tablo 1'de öğretmenlerin sınıflarında tanısı konulmuş özel gereksinimli çocuk olup olmadığı ve varsa eğer ne tür engele sahip oldukları sorusuna verdikleri cevaplar yer almaktadır.

Tablo 1. Çocukların özel gereksinim tanısı alma durumları

Engel türü	f	%
Engelli çocuk yok	42	70.0
Dil ve konuşma bozukluğu	6	10.0
Otizm	4	6.6

Zihinsel engel	3	5.0
Ortopedik engel	2	3.3
İşitme engeli	2	3.3
Görme engeli	1	1.6
Toplam	60	100.0

Tablo incelendiğinde öğretmenlerin % 70'i (f=42) sınıflarında tanısı konulmuş özel gereksinimli çocuk olmadığını, % 10'u (f= 6) dil ve konuşma bozukluğu, % 6.6'sı (f=4) otizm, % 5'i (f=3) zihinsel engel, % 3.3'ü (f=2) ortopedik engel, % 3.3'ü (f=2) işitme engeli ve % 1.6'sı (f=1) görme engeli tanısı konulmuş çocuk bulunduğunu belirttikleri görülmektedir.

3.2. Tanısı konulmamış özel gereksinimli olduğu düşünülen çocuklara ilişkin bulgular

Tablo 2' de öğretmenlere sınıflarında özel gereksinimli olduğunu düşündükleri çocuk olup olmadığı ve varsa eğer ne tür engele sahip oldukları sorusuna verdikleri cevaplar yer almaktadır.

Tablo 2. Özel gereksinimli olduğu düşünülen çocukların durumları

Engel türü	f	%
Engelli olduğu düşülen çocuk yok	27	45.0
Dil ve konuşma bozukluğu	11	18.3
Öğrenme güçlüğü	8	13.3
Otizm	5	8.3
Dikkat eksikliği ve hiperaktivite	4	6.7
Zihinsel engel	3	5.0
İşitme engeli	1	1.7
Görme engeli	1	1.7
Toplam	60	100.0

Tablo 2' de görüldüğü gibi öğretmenlerin % 45'i (f=27) sınıflarında engelli olduğunu düşündükleri çocuk olmadığını, % 18.3'ü (f=11) dil ve konuşma bozukluğu, % 13.3'ü (f=8) öğrenme güçlüğü, % 8.3'ü (f=5) otizm, % 6.6'sı (f=4) dikkat eksikliği ve hiperaktivite, % 5'i (f=3) zihinsel engel, % 1.6'sı (f=1) işitme engeli ve % 1.6'sı (f=1) görme engeli olduğunu düşündükleri çocuk olduğunu ifade etmişlerdir.

3.3. Tanısı konulmamış özel gereksinimli olduğu düşünülen çocukların davranışlarına ilişkin bulgular

Tablo 3’de öğretmenlerin çocukların engelli olduklarını, sergiledikleri hangi davranışlardan özel gereksinimli olduklarını düşündükleri sorusuna verdikleri cevaplar yer almaktadır.

Tablo 3. Özel gereksinimli olduğu düşünülen çocukların sergilemiş oldukları davranışlar

Davranışlar	f	%
Uyum sorunları gösterme	16	26.7
İletişim güçlükleri yaşama	13	21.7
Grup oyunlarına katılmama	10	16.6
Yaşına uygun gelişim özellikleri göstermeme	9	15.0
Etkinliklere katılmada isteksiz olma	7	11.7
Özbakımını gerçekleştirememe	5	8.3
Toplam	60	100.0

Tablo 3’ de görüldüğü gibi öğretmenlerin % 26.7’si (f=16) uyum sorunları gösterme, % 21.7’si (f=13) iletişim güçlükleri yaşama, % 16.6’sı (f=10) grup oyunlarına katılmama, % 15’i (f=9) yaşına uygun gelişim özellikleri gösterememe, % 11.7’si (f=7) etkinliklere katılmada isteksizlik gösterme ve % 8.3’ü (f=5) özbakımını gerçekleştirememe şeklinde sergiledikleri davranışlardan yola çıkarak çocukların engelli olduklarını düşündüklerini dile getirmişlerdir.

3.4. Tanısı konulmamış özel gereksinimli olduğu düşünülen çocukların tanılanmasına yönelik uygulamalara ilişkin bulgular

Tablo 4’de öğretmenlerin özel gereksinimli olduğunu düşündükleri çocukların tanılanmasına yönelik uygulamaları sorusuna verdikleri cevaplar yer almaktadır.

Tablo 4. Özel gereksinimli olduğu düşünülen çocukların tanılanmasına yönelik uygulamalar

Uygulamalar	f	%
Herhangi bir girişimde bulunmuyorum	26	43.3
Rehberlik ve araştırma merkezine yönlendiriyorum	13	21.7
Aile ile görüşüyorum	11	18.3
Uzman görüşüne başvuruyorum	6	10.0
Yöneticime başvuruyorum	4	6.7
Toplam	60	100.0

Tablo 4’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin özel gereksinimli olduğunu düşündükleri çocukların tanınması konusunda % 43.3’ü (f= 26) herhangi bir girişimde bulunmadığını, % 21.7’si (f=13) rehberlik araştırma merkezine yönlendirdiğini, % 18.3’ü (f=11) aile ile görüşüğünü, % 10’u (f=6) uzman görüşüne başvurduğunu ve % 6.7’si (f=4) yöneticisine başvurduğunu belirtmiştir.

4. Tartışma ve Sonuç

Öğretmenlere sınıflarında özel gereksinim tanısı konulmuş engelli çocuk olup olmadığı sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde çoğunluğunun (%70) sınıfında engelli tanısı almış çocuk bulunmadığını, diğerlerinin ise sınıflarında başta dil ve konuşma bozukluğu ve otizm engeli olmak üzere engelli tanısı almış çocukların bulunduğunu belirtmişlerdir. Sınıflarında dil ve konuşma bozukluğu ve otistik engeli olan çocukların normal okullarda eğitim görmeleri, bu engellere sahip çocuklar ve sınıftaki diğer çocuklar için dezavantaj olarak görülebilir. Halihazırda öğretmenlerin özel gereksinimli çocukları değerlendirme ve bireyselleştirilmiş eğitim planı hazırlayarak uygulama gibi konularda zorluk yaşarken (Sucuoğlu ve diğerleri, 2014), bu tür engele sahip çocukların kaynaştırılması mümkün görülmemektedir.

Araştırmanın başka bir bulgusunda önemli bir kısmının (% 45) sınıfında engelli olduğunu düşündükleri çocuk olmamasına rağmen, çoğunluğunun (% 55) sınıfında başta dil ve konuşma bozukluğu, öğrenme güçlüğü, otizm ve dikkat eksikliği ve hiperaktivite gibi engele sahip çocukların olduğunu düşünmektedirler. Bu sonuç, okulöncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören çocukların gelişim özelliklerinin kapsamlı olarak değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca öğretmenlerin okulöncesi dönemde çocuklarda tanınmasının mümkün olamayacağı dikkat eksikliği ve hiperaktivite gibi bazı engellerin olduğunu düşünmesi çocukların tanınması konusunda bazı öğretmenlerin yetersiz olduğunu düşündürmektedir. Kuriakose ve Shalev (2016) özel gereksinimli çocukların gelişiminin desteklenmesinde erken müdahalenin gerçekleşmesinin erken yaşta tanı konulmasına bağlı olduğunu dile getirmiştir.

Araştırmada öğretmenlere çocukların engelli olabileceğini sergiledikleri hangi davranışlardan anladıkları sorulduğunda uyum sorunları gösterme, iletişim güçlükleri yaşama, grup oyunlarına katılmama, yaşına uygun gelişim özellikleri göstermeme, etkinliklere katılmada isteksiz olma ve özbakımını gerçekleştirememe gibi davranışlardan anladıklarını belirtmişlerdir. Filipic ve Tercon (2015), gelişimsel bozukluğu olan çocuklar üzerinde yaptıkları araştırmada çocukların motor becerilerinde sorunlar olduğunu, Radley ve diğerleri

(2016) otizm spektrum bozukluğu olan çocukların sosyal becerilerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmanın diğer bir bulgusunda ise, özel gereksinimli olduğunu düşündükleri çocukların tanınmasına konusunda, önemli bir kısmının herhangi bir girişimde bulunmadıkları (% 43.3), çoğunluğunun ise (% 56.7) rehberlik araştırma merkezine başvurdukları, aile ile görüştükleri, uzman görüşüne başvurdukları ve yöneticisiyle paylaştıklarını belirtmişlerdir. Görüldüğü gibi önemli bir kısmı çocukların tanınması konusunda herhangi bir girişimde bulunmamaktadır. Bu durum çocukların gelişim özelliklerinin belirlenemeyip, yetenek ve yeterliliklerinin ortaya konulmasını ve geliştirilmesini engelleyebilmektedir. Aydoğdu ve diğerleri (2015) okulöncesi ve sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi konusundaki görüşlerini incelediği araştırmalarında, okulöncesi öğretmenleri çocukların tanınması ve çocuklara uygun öğrenme yaşantılarının uyarlanması konusunda bilgi eksikliği yaşadıklarını belirtmişlerdir. Oh (2016) gelişimsel bozuklukların tanınmasında değerlendirme araçlarının kullanılmasının işe yarayacağını ifade etmiştir.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda rehberlik araştırma merkezlerinin düzenli olarak okulöncesi kurumlarında gelişimsel değerlendirme çalışmalarını yürütmesi, okulöncesi öğretmen ve yöneticilerine özel gereksinimli çocukların tanınması konusunda seminerler verilmesi, tanısı konulmuş çocukların gelişim özelliklerine uygun özel eğitim kurumlarına yerleştirilmesi, öğretmenlerin özel gereksinimli çocukların gelişimlerini daha iyi bir şekilde desteklemesi konusunda eğitim verilmesi, okulöncesi öğretmen adaylarının lisans eğitim süresince özel eğitim konusunda uygulamalı derslerle desteklenerek bu konuda yeterliliğe sahip öğretmen olmaya hazır hale getirilmesi gerektiği öneri olarak sunulmuştur.

Kaynakça

- Aydoğdu, F., Göçer, F. G. ve Sarı, F. (2015). Okulöncesi ve Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Konusundaki Görüşleri, 10. Okulöncesi Öğrenci Kongresi, Bildiri Özeti Kitabı.
- Bayle, J. R., Forchelli, G.A. and Cariss, K. (2015). Note-Taking Interventions to Assist Students With Disabilities in Content Area Classes.
- Doğan, M., Gürgür, H., Girgin, Ü., Karasu, H. P. ve Turan, Z. (2016). Tanıdan Eğitime Kosova Cumhuriyetinde İşitme Engelli Çocuklara Yönelik Düzenlemelerin İncelenmesi, *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*, Volume 7, Issue 2, 31-70.
- Filipic, T., & Tercon, J. (2016). A Comprehensive Special Educational Diagnostic Assessment of Five-Year-Old Children with Developmental Coordination Disorder (Case Studies). *Turkish Journal of Kinesiology*,1(1).
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı, Gelişimi ve İlkeleri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, (5) 2, 1-13.

- Köksal, O., Balaban Dağal, A. ve Duman, A. (2016). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programı Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi, *International Journal of Social Science*, 46, 379-394.
- Kuriakose, S., & Shalev, R. (2016). Early Diagnostic Assessment, In *Early Intervention for Young Children with Autism Spectrum Disorder* (pp. 15-46). Springer International Publishing.
- Oh, M. Y. (2016). Psychological Assessment in Neurodevelopmental Disorders, *Hanyang Medical Reviews*, 36(1), 72-77.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1): 323-343.
- Radley, K. C., Hanglein, J., & Arak, M. (2016). School-based social skills training for preschool-age children with autism spectrum disorder. *Autism*, 1362361315617361.
- Sucuoğlu, B., Bakkaloğlu, H., İçcen Karasu, F., Demir, Ş. ve Akalın, S. (2014). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırmaya İlişkin Bilgi Düzeyleri, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(4), 1467-1485.
- Wiegorava, A., Gavora, P. and Kaniova, M. Professionalization of University Students of Pre-school Education (through the Views of Students on Pre-school and the Family in the Czech Republic), Future Academy Multidisciplinary Conference "ICEEPSY & CPSYC & icPSIRS & BE-ci" 13-17 October 2015 Istanbul.
- Yaralı, D. (2016). Öğretmen Adaylarının Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 59-76.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.